

Goede baas basis

Ontwikkelplan raad Tynaarlo 2019
Door de raad vastgesteld op
...-2019

Inhoud

Voorwoord	3
Uitgangspunten	4
Beeldvorming	5
Vergadercultuur en effectief vergaderen	6
Vergaderstructuur	7
Burgerparticipatie	8
Keuzes en prioriteiten	9
Procedures en afspraken	10
Samenvatting	11
Bijlage 1 Verslag Fractieronde 2019	12
Bijlage 2 Voorstel Effectief Vergaderen	18

Geachte raad,

Een goede baas heeft de leiding in zijn bedrijf. Hij* durft beslissingen te nemen en die te verdedigen en probeert daarmee zijn bedrijf vooruit te brengen. Behalve naar zijn eigen opvattingen kijkt hij daarbij zoveel mogelijk naar feiten die hem kunnen helpen de juiste beslissingen te nemen. En bovendien heeft hij aandacht voor de ideeën en problemen van zijn personeel, zijn concullega's en zijn klanten. Volgens artikel 125 van de Grondwet is de gemeenteraad de baas van de gemeente en wat geldt voor een goede baas gaat ook op voor een goede gemeenteraad. De leiding pakken, beslissingen durven nemen en verdedigen, opvattingen combineren met feiten en aandacht hebben voor de omgeving. Het zijn de basisingrediënten voor een goed bestuurde gemeente. Dit ontwikkelplan heb ik daarom 'Goede baas/basis' meegegeven als titel, samen met u wil ik de komende tijd werken aan een goede basis voor een goede raad. (**Je zou het niet meer moeten hoeven zeggen, maar hij kan natuurlijk ook een zij zijn*)

In en rondom het zomerreces van 2018 heb ik tientallen gesprekken gevoerd om een goed beeld te krijgen van de Tynaarlose raad en van wat er van mij als griffier verwacht werd. Individuele kennismakings-gesprekken met alle fractievoorzitters, maar ook gesprekken met andere raadsleden, collegeleden, medewerkers van de gemeente, journalisten en mensen van buiten de gemeente. Uiteraard kom je in zulke gesprekken allerlei verschillen in opvatting tegen, tussen personen, tussen partijen, tussen raadsleden en niet-raadsleden. Maar uit diezelfde gesprekken zijn ook punten te halen waarover relatief hetzelfde gedacht wordt of waarover vrijwel iedereen van mening is 'dat er iets mee moet gebeuren'. Deze punten zijn samengebracht in dit ontwikkelplan. Dit ontwikkelplan vormt de basis om het komende jaar daadwerkelijk met deze punten aan de slag te gaan en van de Tynaarlose raad een sterk, effectief en relevant bestuursorgaan te maken, een goede baas, een echte volksvertegenwoordiging.

In plaats van een uitvoerig boekwerk heb ik een bondig en goed leesbaar stuk proberen te schrijven. Een stuk zonder uitgebreide wetenschappelijke verhandelingen, bronnenverantwoording en voetnoten, maar wel met soms stellige uitspraken. Voor wie zich verder wil verdiepen in de vele literatuur die er inmiddels is over het raadswerk, raad ik aan in ieder geval [het ROB-advies '15,9 uur'](#), ['Tegen verkiezingen'](#) en ['Pleidooi voor herwaardering van tegenwicht & tegenspraak'](#) te lezen. Naast veel ander werk, zijn dit drie publicaties die van grote invloed zijn geweest op mijn persoonlijke opvattingen. De stellingnames in dit plan zijn deels gebaseerd op die opvattingen, maar vooral op wat ik de afgelopen weken heb gehoord in de verschillende gesprekken.

Dit ontwikkelplan is in zekere zin een griffieplan, maar het is meer dan dat. Inmiddels hebben we op een Raadsdag en tijdens een Fractieronde met elkaar doorgepraat over de onderwerpen in dit plan. Waar nodig en/of mogelijk zijn de uitkomsten daarvan verwerkt in het plan, maar het verslag is ook als bijlage toegevoegd en vormt zo onderdeel van dit plan. Uiteindelijk is het de bedoeling dit plan voor te leggen aan de raad. Na instemming door u is dit dan niet meer het plan van alleen de griffier, maar vooral ook van de raad zelf. Instemmen met het ontwikkelplan betekent vervolgens ook het onderschrijven van de uitspraken in het plan en gezamenlijke inzet voor de uitvoering ervan.

Met vriendelijke groet,

Peter Koekoek
Raadsgriffier Tynaarlo

De gemeenteraad is binnen het gemeentebestuur de vertegenwoordiging van de inwoners van de gemeente. Of zoals de [Gemeentewet](#) het zegt: *‘De raad vertegenwoordigt de gehele bevolking van de gemeente’*. Namens die inwoners en als onderdeel van het gemeentebestuur beslist de raad in hoofdlijnen over de richting van het bestuur en controleert de verdere uitwerking daarvan.

De raad bestaat uit daarvoor gekozen inwoners met verschillende achtergronden en overtuigingen, zodat de raad als geheel kan optreden als vertegenwoordiging van die samenleving. De volksvertegenwoordigende rol van de raad in het gemeentebestuur is een heel belangrijk onderdeel van ons politieke systeem. Er is in het verleden heel bewust gekozen voor een raad van ‘leken’. Raadsleden zijn geen fulltime politici, maar in de eerste plaats gewone inwoners van de gemeente. Die keuze is gemaakt om te voorkomen dat raadsleden terecht zouden komen in een bestuurlijke ivoren toren en maakt dat de raad een unieke brug is tussen inwoners en het dagelijks bestuur oftewel het college van burgemeester en wethouders. Die functie brengt grote verantwoordelijkheden met zich mee. De verantwoordelijkheid bijvoorbeeld om, als een goede brug, de verschillende werelden van bestuur en samenleving met elkaar te verbinden. De verantwoordelijkheid om dat wat leeft in de samenleving te vertalen naar beleid, maar tegelijkertijd de mogelijkheden en onmogelijkheden van het beleid te vertalen naar de samenleving.

De volksvertegenwoordiging is in ons politieke systeem ook nog eens het hoogste bestuursorgaan. Volgens de [Grondwet](#) staat de gemeenteraad *‘aan het hoofd van de gemeente’*. Ook die positie brengt verantwoordelijkheden met zich mee. Als hoofd van de gemeente is de raad als geheel hoofdverantwoordelijk voor een goed bestuur en goede zorg voor de Tynaarlose inwoners, oftewel voor *‘regeling en bestuur van de gemeentelijke huishouding’*. Voor de uitvoering van alles wat de gemeente draaiende houdt zijn burgemeester en wethouders, ambtenaren en ook de samenleving zelf aan zet. De raad heeft de

verantwoordelijkheid om richting te bepalen en de uitvoering te controleren. Dat betekent dat de raadsvergadering misschien soms de plaats is om scheve stoepstegels te bespreken, als dat ten minste in een breder verband van het onderhoudsniveau van de openbare ruimte kan worden geplaatst. Maar het betekent vooral dat de raadsvergadering de plaats is om te praten over visies, de lange termijn en de belangrijke zaken die spelen in de samenleving. In de praktijk blijkt het vaak lastig om de verschillende rollen binnen het gemeentebestuur goed uit elkaar te houden, training over de verschillende rollen kan daarbij helpen.

Kortom: De raad is niet zomaar een debatclub, maar een fundamenteel en zelfs het belangrijkste onderdeel van het bestuur van de gemeente. In een goed bestuur kan natuurlijk gediscussieerd worden, maar zal het doel altijd zijn om in zo groot mogelijke gezamenlijkheid tot de beste besluiten te komen. Geen uitvergroting van de verschillen dus, maar zoeken naar de overeenkomsten. Met respect voor de meerderheid en oog voor de minderheid. Met respect ook voor besluiten uit het verleden en oog voor nieuwe ontwikkelingen in het heden.

Voorafgaand aan de rest van dit stuk is enige relativering wel op zijn plaats. De hierop volgende hoofdstukken focussen op punten waarmee aan het werk gegaan zou moeten worden om de Tynaarlose raad beter te laten functioneren. Daardoor kan al snel een heel negatief beeld ontstaan, alsof er niets goed gaat. Dat is natuurlijk niet het geval. Tynaarlo heeft goede raadsleden. Er is bij lange na geen sprake van wanbestuur. Sterker nog: Door de bank genomen, treffen de Tynaarlose inwoners het om in deze gemeente te wonen.

Tijdens de Raadsdag heeft de raad voor zichzelf de volgende missie geformuleerd: Wij, de raad van Tynaarlo, werken in openheid, verbinding en respect samen met elkaar en met de inwoners die wij dienen. Wij dragen op zorgvuldige wijze bij aan het creëren van de meest optimale leefomgeving voor alle inwoners.

De beeldvorming over de Tynaarlose raad is negatief. Dat kent deels zijn oorsprong in gebeurtenissen uit het verleden, maar houdt ook sterk verband met de bestaande vergadercultuur, die wordt behandeld in het volgende hoofdstuk. Wanneer de raad zichzelf niet serieus neemt en soms meer met zichzelf bezig is dan met de samenleving, dan zal de raad ook door de inwoners niet serieus genomen worden.

Een raad die niet meer serieus genomen wordt door de bevolking is ernstig. Het bestaansrecht van de raad bestaat namelijk bij de gratie van het volk. Natuurlijk is het bestaan en de functie van de raad vastgelegd in wet- en regelgeving. Maar als de inwoners van Tynaarlo er niet meer in geloven, wat heeft de raad dan nog voor nut? Als de raad het vertrouwen van de inwoners verspeelt, verspeelt de raad het mandaat om als volksvertegenwoordiger op te treden binnen het gemeentebestuur en verliest de raad dus zijn belangrijkste functie.

Tynaarlo is niet immuun voor landelijke trends en ontwikkelingen. Voor veel mensen is het beeld dat zij van de lokale politiek hebben vooral gebaseerd op wat zij te zien krijgen van de nationale of zelfs internationale politiek. Haagse conflicten en uitlatingen van Trump bepalen voor veel mensen meer hun beeld van de politiek dan wat er gebeurt in het gemeentehuis van hun eigen gemeente. Niet in de laatste plaats omdat de lokale politiek voor veel mensen een ver-van-hun-bedshow is, waar ze weinig tot geen kennis van hebben. Die afstand heeft bovendien tot resultaat dat de gemiddelde inwoner het onderscheid tussen raad, college en ambtenarenapparaat niet ziet, voor hen is er alleen 'de gemeente'. Het zou een begrijpelijke reactie zijn om dit gegeven als raad maar voor lief te nemen en er niet al te veel energie in te steken om het te veranderen. Maar als het uitgangspunt is, zoals hiervoor beschreven, dat de raad een wezenlijke, eigenstandige functie binnen het gemeentebestuur heeft en bovendien de vertegenwoordiger is van de inwoners van de gemeente, dan kun je het er niet bij laten zitten. Dan is het zaak om toch te proberen de beeldvorming te veranderen.

Om die beeldvorming te veranderen is het cruciaal dat de relevantie en toegevoegde waarde van de raad binnen het gemeentebestuur duidelijk en zichtbaar is bij de inwoners. En die toegevoegde waarde is er. Juist in een tijd waarin veel inwoners steeds mondiger worden en de één zich duidelijker laat horen dan de ander, is het van belang dat er een platform is waarop de meningen en belangen van de hele samenleving bij elkaar komen en publiekelijk tegen elkaar worden afgewogen. En juist in een tijd waarin het wantrouwen tegen bestuurders groeit, is een lekenbestuur van belang. De raad is relevant wanneer het de plek is waar het algemeen belang in het oog wordt gehouden, zodat individuele inwoners en actiegroepen de vrijheid houden zich hard te maken voor het eigen belang. De raad is ook relevant wanneer het de plek is waar het debat gevoerd wordt over de onderwerpen die echt leven in de samenleving. De raad is dus van belang wanneer hij gezien wordt als de vertegenwoordiging van de Tynaarlose bevolking.

Dit betekent niet dat college en raad met de koppen of de ruggen tegen elkaar moeten staan. In de Fractieronde werd duidelijk dat veel fracties juist graag een betere samenwerking tussen college en raad willen. Vooral het, vanuit verschillende rollen, samen aan goede voorstellen werken werd daarbij genoemd als iets dat nu gemist wordt. Nu is het gevoel vaak dat het college naar de raad komt om een panklaar voorstel er doorheen te loodsen, de raad zou liever zien dat het college naar de raad komt om te horen hoe een voorstel nog beter kan of scherper moet en dat vervolgens meeneemt in dat voorstel.

In de beeldvorming over de raad kan goede raadscommunicatie een rol spelen. Om die reden wordt er inmiddels ook meer ruimte voor het raadswerk ingeruimd op de gemeentepagina in de krant. Maar het begint bij een betere vergadercultuur, scherpere keuzes in wat de raad bespreekt, wellicht een andere vergaderstructuur en zinvolle vormen van burgerparticipatie. Al deze punten komen aan de orde in de volgende hoofdstukken.

Vergadercultuur en effectief vergaderen

Uit de verschillende gesprekken en de Fractieronde kwam veel irritatie naar voren over de sfeer en de vergadercultuur in de raadsvergadering. Er wordt te veel tijd aan de verkeerde dingen besteed. Er wordt te veel politiek bedreven. Er wordt te veel op de persoon gespeeld. Er wordt eindeloos gediscussieerd over irrelevante zaken, terwijl wezenlijke debatten uit de weg worden gegaan. Regelmatig lijkt de raad eerder een verzameling van mensen die er vooral op gericht zijn elkaar dwars te zitten dan op een bestuur dat er op gericht is gezamenlijk tot de beste beslissingen voor Tynaarlo te komen. Ieder heeft zijn eigen analyses over hoe dit is ontstaan en in stand blijft. Maar vrijwel iedereen is het erover eens dat het anders moet.

De raad is van belang, zoals in de uitgangspunten al is gezegd en verdient het daarom om serieus genomen te worden. Dat begint ermee dat de raad zichzelf serieus neemt. En dat betekent ook dat ieder lid van die raad serieus genomen wordt, van welke partij of politieke stijl dan ook. En ook dat het publieke debat serieus genomen wordt. In een democratie moet er een plaats zijn waar in het openbaar standpunten kunnen worden uitgewisseld en keuzes worden verantwoord. Een raad neemt zichzelf niet serieus zolang er ruimte is voor politieke spelletjes en persoonlijke aanvallen. De raad neemt zichzelf pas serieus als de raadszaal de plek is waar goede plannen en terechte zorgen oprecht en met aandacht voor elkaars mening worden besproken.

Veel ergernissen zijn uiteraard niet typisch Tynaarloos. Ieder raadslid in Nederland, van ervaren rot tot jonge hond, ergert zich van tijd tot tijd aan gewoontes die door de tijd vergaderingen zijn binnen geslopen. Natuurlijk, sommige dingen horen er gewoon bij. Maar er gebeuren tijdens raadsvergaderingen ook genoeg dingen die niet nodig, maar wel storend zijn. Meestal zijn die dingen ook nog eens tijdrovend en dat terwijl de tijd wel beter besteed kan worden. Raadsleden komen immers niet zomaar bij elkaar, maar om daadwerkelijk een bijdrage te leveren aan de samenleving, om verschil te maken. De tijd daarvoor is beperkt en dus

moet er effectief vergaderd worden (zie ook bijlage 2). Met andere woorden: het moet zin hebben dat een raad vergadert, want waarom zouden we het anders überhaupt nog doen?

Er zijn onderzoeken die hebben berekend dat gemeenteraden tot wel negentig procent van de vergadertijd besteden aan besprekingen die geen concreet resultaat opleveren voor de inwoners van de gemeente. Tijd die niet resulteert in:

- het wijzigen van voorstellen
- het stellen van nieuwe kaders voor beleid
- het ontdekken en corrigeren van problemen of fouten in de uitvoering van beleid
- het verhelderen van zaken die niet op een andere manier of ander moment verhelderd hadden kunnen worden

Die tijd gaat namelijk op aan zaken als het stellen van vragen die beter voorafgaand aan de vergadering gesteld en beantwoord hadden kunnen worden; het discussiëren over procedures of het voorlezen van partijstandpunten die niet uitmonden in concrete voorstellen. In de Tynaarlose raad nam bijvoorbeeld de behandeling van de Voorjaarsbrief op 10 juli 2018 twee uur en vijf minuten in beslag met als enig concreet effect een boekhoudkundige verschuiving van een bedrag van €19.460.

Er is dus ontevredenheid over de vergadercultuur in Tynaarlo en meer in het algemeen is er alle reden om te kijken hoe er effectiever kan worden vergaderd. Tijdens de fractieronde spitste de ontevredenheid zich toe op drie hoofdthema's, die verder toegelicht worden in het bijgevoegde verslag:

- Samenwerking: fracties missen het gevoel van samenwerken.
- Sfeer: fracties vinden dat de vergaderingen door onder andere profileringsdrang een negatieve sfeer hebben.
- Efficiëntie: fracties vinden de vergaderingen onnodig lang duren.

Er is behoefte aan verandering van de vergaderstructuur, zowel vanuit de raad als vanuit de organisatie en het college. Al langere tijd is er kritiek op de huidige structuur. In het verleden is er een raads werkgroep actief geweest op dit onderwerp, maar de uitkomsten zijn in 2016 niet omgezet in veranderingen. Dit onderwerp kwam daarom opnieuw op tafel voor dit ontwikkelplan.

Ook op dit punt is Tynaarlo niet uniek. In bijna iedere gemeenteraad, is er kritiek over het vergadermodel, welk model ook gehanteerd wordt. En in menig gemeenteraad wordt eens in de zoveel jaar een traject opgestart om te komen tot een nieuw vergadermodel. Deze trajecten zijn meestal tijdrovend en leiden even vaak tot conflict als tot vernieuwing. Bovendien, als er wel een radicaal ander vergadermodel wordt ingevoerd, blijkt vaak al snel daarna dat ook daar nadelen aan kleven. De roep om een nieuw vergadermodel zou dus geen uitgangspunt moeten zijn voor veranderingen. Er kan beter eerst goed gesproken worden over wat er in de vergaderingen niet functioneert of gemist wordt. Sommige zaken hebben vooral te maken met gedrag en zijn niet op te lossen met een ander vergadermodel. Andere zaken hebben weliswaar te maken met gedrag, maar kunnen worden beïnvloed door een verandering van het vergadermodel. Weer andere zaken zijn alleen met een verandering van het vergadermodel op te lossen.

In de gevoerde gesprekken en de Fractieronde komt het beeld naar voren dat er wel degelijk zaken worden gemist in de huidige structuur en dat de huidige tweewekelijkse raadsvergadering niet goed functioneert. In de huidige vergaderstructuur wordt vooral een vergadervorm gemist die ruimte biedt aan wat fracties over vergadercultuur aangeven. De meeste fracties willen een cultuur van gezamenlijk overleg en samen aan goede besluiten werken. Zij hebben behoefte aan een vergadervorm waarbij open met elkaar gesproken kan worden over plannen en waarbij inwoners, deskundigen en ambtenaren ook gemakkelijk en volwaardig kunnen meepraten. Al pratend ontstaat de term 'raadstafel' voor deze

vergadervorm. Deze raadstafel moet de plek zijn voor goede beeldvorming, het betrekken van inwoners bij besluitvorming en zinvolle onderlinge discussie. De raadstafel moet daarmee een goede voorbereiding bieden op de officiële raadsvergadering en moet ervoor zorgen dat daar alleen nog besluiten genomen hoeven worden. Dat betekent dat de raadsvergadering korter en minder belangrijk wordt en de voorbereidende raadstafel juist belangrijker. Voor de raadstafel zou er dan ook meer tijd genomen moeten worden, ten koste van de raadsvergadering. Eén besluitvormende raadsvergadering per maand moet voldoende zijn, zodat de rest van de maand de tijd kan worden besteed aan voorbereiding, dat wil zeggen: raadstafels waar beeldvorming, burgerparticipatie, verdieping en debat plaats vindt.

De behoefte aan een raadstafel is het sterkst voor onderwerpen die vooral technisch ingewikkeld zijn, maar politiek niet zo zwaar. Gewezen wordt op bijvoorbeeld de behandeling van de afvalstoffenheffing in de raadsvergadering. Dit kostte veel tijd en had beter met woordvoerders aan een raadstafel voorbereid kunnen worden, zodat het in de raadsvergadering een hamerslag had kunnen zijn. Veel fracties noemen beeldvorming, kennis en deskundigheid voor de raad als aandachtspunt. Daarmee moet besluitvorming beginnen, volgens de fracties, maar dat wordt tegelijkertijd nu ook gemist. Het gaat dan onder andere om het snel vinden van informatie (uit het verleden), het aan tafel hebben van externe deskundigen en ambtenaren en het betrekken van inwoners.

In de verandering van de structuur moet betere uitvoering van de voorstellen uit 2016 meegenomen worden en moet goed gekeken worden naar wat nu al goed is, wat echt moet veranderen en wat gewoon beter moet worden uitgevoerd.

Naast bovenstaande worden in de huidige structuur woordvoerdersoverleggen gemist, dit begrip wordt verder toegelicht in het bijgevoegde verslag van de Fractieronde.

Op dit moment bestaat de actieve betrokkenheid van inwoners bij de besprekingen in de Tynaarlose raad uit vijf minuten inspreken tijdens raadsvergaderingen. Daarnaast hebben raadsleden en fracties buiten de vergadering natuurlijk hun eigen manieren om inwoners te betrekken bij hun werk. Toch is er ontevredenheid over de manier waarop inwoners zich kunnen mengen in het politieke debat. Het spreekrecht functioneert niet als goede vorm voor 'burgerparticipatie'. Hiervoor moeten betere vormen bedacht worden.

De representatieve democratie is een groot goed. Niet iedereen kan of wil zich namelijk voortdurend bezig houden met de politiek, juist daarom wijst de samenleving eens in de vier jaar vertegenwoordigers aan die dat namens hen doen. Maar deze verkiezingen zijn vooral bedoeld om te voorkomen dat een kleine vaste groep het bestuur van de gemeente in handen kan houden en om een bestuur te vormen waarin zoveel mogelijk opvattingen vertegenwoordigd zijn. Voor veel concrete beslissingen is het vrijwel onmogelijk om aan te geven wat de uitslag van de verkiezingen daarover zegt. En hoewel de raad beslissingen mag nemen namens de inwoners, hebben veel raadsleden er bij het nemen van die beslissingen behoefte aan te horen wat inwoners daarvan vinden. Aan de andere kant hebben inwoners soms op specifieke onderwerpen de behoefte om hun mening te laten horen, zeker als dat onderwerp erg dichtbij komt. Tussen verkiezingen in moeten er dus mogelijkheden zijn om raadsleden en inwoners met elkaar in gesprek te brengen. Uitgangspunt is daarbij dat er ruimte moet zijn voor iedereen die mee wil praten en dat diegenen die meepraten het gevoel hebben dat het zin heeft om dat te doen.

Het organiseren van goede burgerparticipatie is niet eenvoudig. Alleen al het realiseren van het hiervoor eenvoudig geformuleerde uitgangspunt heeft veel voeten in de aarde en daarbij liggen valkuilen op de loer. Het gevoel hebben dat het zin heeft om mee te praten, heeft bijvoorbeeld veel te maken met goed verwachtingenmanagement. Meepraten betekent niet automatisch meebeslissen en betekent al helemaal niet dat

de uiteindelijke beslissing altijd naadloos aansluit bij wat je hebt ingebracht. Zoals eerder gezegd heeft de raad immers een afweging te maken van deelbelangen tegen het algemeen belang. Een ander bekend probleem bij burgerparticipatie is dat niet alle meningen gehoord worden. In veel gevallen is er sprake van een duidelijk aanwezige groep en een zwijgende meerderheid, maar ook de mening van die zwijgende meerderheid moet meegewogen worden. De raad kan dat niet simpelweg afdoen met 'dan had je maar mee moeten praten'. Vooral omdat juist mensen die denken 'dat moeten die raadsleden maar voor mij bepalen', volledig in hun recht staan gezien ons politieke systeem. Tot slot moet er bij burgerparticipatie aandacht zijn voor goede informatie. Zoals een raadsvergadering beter verloopt wanneer de feiten aanwezig zijn, zo is burgerparticipatie ook waardevoller wanneer de participerende inwoners goed geïnformeerd zijn. Persoonlijke overtuigingen, onderbuikgevoelens en beelden van inwoners zijn interessant, maar de uitwisseling van op feiten gebaseerde meningen is zinvoller als input voor gemeentelijk beleid.

In de Fractieronde over dit onderwerp door gesproken en bleek dat nog niet zo gemakkelijk. Sommige fracties vinden meer burgerparticipatie niet nodig of geen rol van de raad. Sommige fracties willen heel ver gaan in het gesprek tussen raad en samenleving. Maar verreweg de meeste fracties verstaan onder burgerparticipatie voor waar het de raad aangaat dat inwoners de gelegenheid krijgen om mee te praten over specifieke onderwerpen waarover de raad moet gaan besluiten. Daarbij worden onder andere de volgende opmerkingen meegegeven:

- Let op voor mensen die alleen meepraten als ze ergens tegen zijn
- Zorg voor goed verwachtingenmanagement
- Zorg voor goede informatie aan en kennis bij deelnemers
- Zorg voor een open sfeer van vertrouwen
- Zorg na afloop voor terugkoppeling aan deelnemers
- Trek voor burgerparticipatie samen op als raad en college

Het eerder genoemde ROB-rapport '[15,9 uur](#)' gaat over de (tijds)druk die op het raadswerk ligt. Onder andere doordat besluitvorming complexer wordt, inwoners mondiger worden en er steeds meer taken bij gemeenten worden neergelegd is die druk de afgelopen jaren alleen maar toegenomen. Conclusie van de ROB: 'Als politiek meer is dan stemmen, maar vooral over kiezen gaat, dan is de keuze binnen de beschikbare tijd voor het raadswerk de komende jaren cruciaal'. Er zullen dus keuzes gemaakt moeten worden in wat politieke aandacht verdient en wat minder aandacht nodig heeft. Liever alles wat je doet goed doen dan alles een beetje doen.

Kiezen begint al in de eigen fracties. Wat zijn onze speerpunten? Wat vinden wij nu echt belangrijk? Wat willen wij gerealiseerd hebben aan het einde van de raadsperiode? En vooral ook: wat vinden we minder de moeite waard? Of: waarin vertrouwen we het college? Maar het gaat ook over organisatorische keuzes. Moet iedereen altijd overal aanwezig zijn? Moet ieder individueel raadslid overal tot in details van op de hoogte zijn? Een goede portefeuilledverdeling waarbij fractiespecialisten zich focussen op hun eigen speerpunten en de fracties op hoofdpunten bijpraten levert meer kennis, betere inbreng in debatten en uiteindelijk meer resultaat op.

Maar ook in raadsverband moet er gekozen worden. Niet over alles hoeft uitgebreid gedebatteerd te worden. Niet alles is even belangrijk, zeker politiek niet. Dus: waar maken we het toneel voor vrij? En welke onderwerpen moeten daarvoor dan maar wijken of met minder tijd genoeg nemen? Die keuzes kunnen deels gemaakt worden door scherp en kritisch te agenderen op basis van deze criteria:

- Waarop heeft de raad echt invloed en/of wil de raad zich echt uitspreken?
- Waarvan wil de inwoner nu echt horen wat de raad ervan vindt?

Behalve bij de agendering voor de raadsvergadering kan de raad ook op een andere manier zijn prioriteiten duidelijk maken. Het zou goed zijn om

niet alleen als individueel raadslid of als fractie, maar ook als raad speerpunten te bepalen. Dit kan door een gezamenlijke agenda op te stellen waarin deze speerpunten worden aangegeven. Waarover wil de raad het zeker hebben en ook het voortouw nemen? Welke thema's moeten extra aandacht krijgen? Een dergelijke raadsagenda is tegelijkertijd een leidraad voor de agendering in raadsvergaderingen, een hulpmiddel voor focus in de raad, een agenda voor de griffie voor het organiseren van werkbezoeken en/of verdiepingsavonden en een uitnodiging aan inwoners om op specifieke thema's mee te denken. Het opstellen van een raadsagenda betekent ook dat er afgestemd moet worden met het college. In de genoemde onderwerpen neemt de raad namelijk het voortouw en wordt van het college een afwachende rol gevraagd.

Een concreet en willekeurig voorbeeld: op de raadsagenda zou het cultuurbeleid van de gemeente Tynaarlo kunnen staan. Vervolgens kan de griffie met de raadsagenda in de hand een of meerdere werkbezoeken aan cultuurinstellingen organiseren; kan het college eventueel gevraagd worden een startnotitie te schrijven of een informatieavond te houden over het huidige beleid; kan een enquête bij inwoners worden uitgezet om te vragen hoe zij denken over de rol van de gemeente in de cultuursector; kunnen inwoners uitgenodigd worden mee te praten over hun ideeën daarbij; kan er uiteindelijk een kaderstellend debat worden gehouden in de raad; enzovoort.

Volgens Jacques Wallage, oud-voorzitter van de Raad voor het Openbaar Bestuur, is er in de politiek ‘te veel papier, te veel ritueel en te weinig betekenisvolle verbinding met de bewegelijke werkelijkheid buiten’. In voorgaande hoofdstukken is hierover al het een en ander gezegd en veel politici zullen het met hem eens zijn. Het ideaalbeeld van vrijwel iedereen is waarschijnlijk een wereld waarin regels niet nodig zijn. In die wereld leven we helaas niet. En hoewel het uitgangspunt is om elkaar zo weinig mogelijk vast te leggen in procedures en regels, werkt een gemeenteraad beter als er wel een aantal regels zijn. Die regels moeten dan wel duidelijk zijn en duidelijk vastgelegd worden en daarin kan nog wel wat verbeterd worden in Tynaarlo.

Sommige instrumenten van de raad zijn niet helder, net als de procedures voor het gebruik van deze instrumenten. Wat is bijvoorbeeld nu precies het verschil tussen een motie en een initiatiefvoorstel? En hoe gaan we om met verschillende soorten schriftelijke vagen? Het presidium is een bijzonder orgaan, het is verworden tot een soort kruising tussen fractievoorzittersoverleg, agendacommissie en presidium. Zou het misschien niet beter zijn om hier nog eens goed naar te kijken? De plaatsvervangend voorzitters hebben op dit moment maar een bescheiden rol. Er zijn gemeenten waarin deze voorzitters de agendatechnische zaken van de raad regelen. Zou dat niet logischer zijn dan dat de fractievoorzitters dat doen? De langetermijnagenda werkt niet of nauwelijks en wordt in ieder geval niet als instrument door de raad gebruikt. Is hier nog behoefte aan? En zo ja, waaraan dan precies? En de website kan beter op het gebied van functionaliteit en toegankelijkheid. Het zijn allemaal zaken die van tijd tot tijd tegen het licht gehouden moeten worden, zodat bekeken kan worden of alles nog goed werkt en zodat goed beschreven kan worden hoe alles precies werkt.

Over verschillende van deze onderwerpen is de afgelopen periode doorgepraat in verschillende verbanden.

In ieder geval zal er een handboek komen waarin de huidige gebruiken, procedures, afspraken en instrumenten worden opgeschreven. Dit handboek zal in beheer komen van het presidium, zodat dit steeds aangevuld kan worden met nieuwe afspraken die worden gemaakt. Dit handboek kan ook gebruikt worden om bestaande gebruiken te evalueren en zo nodig aan te passen. Over de langetermijnagenda zijn inmiddels afspraken gemaakt in het presidium en aan de toegankelijkheid van de website wordt gewerkt.

Over het presidium is in de Fractieronde gesproken, maar daar is geen duidelijke lijn uit naar voren gekomen. De fracties zijn hierover verdeeld. Er zijn twee fracties die het liefst een opsplitsing zouden willen zien in een agendacommissie en een fractievoorzittersoverleg. Maar er zijn ook drie fracties die het presidium in de huidige vorm wel goed vinden functioneren. En één fractie vindt dat er vooral helderder afspraken moeten worden gemaakt over wat wel en niet besproken wordt in het presidium. Een andere fractie vindt dat het agenderen van stukken nog wel zakelijker en simpeler zou kunnen via een soort checklist:

- Is het stuk klaar/volledig
- Is het stuk overal geweest
- Is de participatie afgerond
- ...

De gemeenteraad is een belangrijk onderdeel van het gemeentebestuur met grote verantwoordelijkheden. Als volksvertegenwoordiging en lekenbestuur, is de raad verantwoordelijk voor het overbruggen van de afstand tussen samenleving en gemeentehuis. Als hoogste orgaan is de raad bovendien hoofdvastwoordelijk voor goed bestuur en dus voor de richting die gekozen wordt en de controle op de uitvoering daarvan.

De beeldvorming over de Tynaarlose raad is negatief. In de beeldvorming over de raad kan goede raadscommunicatie een rol spelen. Maar het begint bij een betere vergadercultuur, scherpere keuzes in wat de raad bespreekt, wellicht een andere vergaderstructuur en zinvolle vormen van burgerparticipatie.

Er is zowel binnen als buiten de Tynaarlose raad kritiek op de manier waarop raadsvergaderingen verlopen. De sfeer en cultuur zou anders moeten, voor de beeldvorming naar buiten, maar ook voor het eigen plezier in het raadswerk. Bovendien moet er gekeken worden hoe effectiever vergaderd kan worden. Nu gaat nog te veel tijd op aan zaken die voor de samenleving geen merkbaar effect hebben.

Er is behoefte aan verandering van de vergaderstructuur. De raadsvergadering moet de maandelijkse plek zijn waar duidelijk gemaakt wordt welke besluiten genomen worden en waarom. In de voorbereiding daar naartoe moet er ruimte zijn voor een nieuwe vergadervorm waarin raadsleden zich gezamenlijk goed op deze raadsvergadering kunnen voorbereiden en daarbij deskundigen en inwoners kunnen betrekken.

Er is ook behoefte aan betere vormen van burgerparticipatie. Het inspraakrecht functioneert niet goed. Er moet in de voorbereiding op raadsvergaderingen ruimte zijn voor inwoners die mee willen praten en die inwoners moeten dan ook het gevoel hebben dat het zin heeft om dat te doen. Bij het vormgeven van burgerparticipatie moet gelet worden op

verwachtingenmanagement, de zwijgende meerderheid en informatievoorzieningen.

De tijd voor het raadswerk is beperkt en dus moeten er keuzes gemaakt worden in tijdsbesteding, dat geldt zowel voor raadsleden als voor fracties en voor de raad. In de vergaderingen van de raad moet het vooral gaan over waar de raad invloed op heeft en/of zich over uit wil spreken en over zaken waarvan de inwoner wil horen wat de raad ervan vindt. Daarnaast zou het goed zijn om als raad helder te maken welke onderwerpen prioriteit hebben en onderwerpen zijn waarin de raad het voortouw wil nemen.

Voor een goed functionerende raad zijn heldere procedures en afspraken van belang, hoewel er naar gestreefd moet worden die zoveel te beperken tot wat echt nodig is. Daarom zou het goed zijn om de bestaande procedures en afspraken op te schrijven, tegen het licht te houden en te evalueren.

BIJLAGE 1

Verslag fractieronde 2019

Aanleiding fractieronde / Verslag Raadsdag

Op 17 november 2018 is de raad bij elkaar geweest voor een raadsdag over het raadswerk zelf. Deze dag leverde de volgende uitkomsten op die met de raad zijn gedeeld via een verslag.

- LES: Veel raadsleden hebben dezelfde motivatie. Ook nieuwe en al langer zittende raadsleden hebben vaak dezelfde motivatie. Als je dat weet, kun je ook makkelijker samenwerken. Als je botst met iemand, probeer dan te ontdekken welke van bovenstaande behoeften in de knel zit.
- EVOLUTIONARY PURPOSE: Diamant – Wij, de raad van Tynaarlo, werken in openheid, verbinding en respect samen met elkaar en met de inwoners die wij dienen. Wij dragen op zorgvuldige wijze bij aan het creëren van de meest optimale leefomgeving voor alle inwoners.
- CONCLUSIE: Op sommige punten is er behoefte aan verandering van de vergaderstructuur. Voor een deel gaat het om gedragsverandering, daarvoor zou een traject ‘effectief vergaderen’ kunnen worden gestart. Voor een ander deel gaat het om structuurverandering, het gaat dan vooral om het beter geïnformeerd zijn als raad. Voor betere beeldvorming inclusief betere betrokkenheid van inwoners zijn andere vergadervormen en een andere invulling van de schaarse tijd nodig. Hoe de verschillende fracties dit precies voor zich zien, wordt verder besproken tijdens fractieronde.
- CONCLUSIE: Om de rol en functie van de raadswerkgroepen te verduidelijken, wordt er een verordening geschreven waarin een aantal zaken centraal worden vastgelegd voor alle raadswerkgroepen.
- CONCLUSIE: Niet alle procedures en afspraken van de raad zijn voor iedereen duidelijk. Er zal daarom door de griffie een ‘handboek van de raad’ worden opgesteld waarin alle procedures en afspraken worden beschreven. Dit handboek wordt het centrale document waarin alles voor iedereen terug te vinden is. Dit handboek wordt een groeidocument dat door het presidium zal worden vastgesteld en waarbij het presidium ook steeds de wijzigingen zal vaststellen. In het handboek zullen ook de verschillende instrumenten worden beschreven.

Naast bovenstaande uitkomsten waren er ook nog een aantal zaken niet duidelijk, daarover is doorgesproken met de verschillende fracties. De uitkomsten van deze fractieronde zijn op de volgende pagina’s verwoord.

Verslag fractieronde 2019

Ontwikkelplan

Eén fractie vindt het plan te negatief. Zeven van de acht fracties zijn het (in grote lijnen) eens met het Ontwikkelplan Goede Basis. Drie fracties geven daarbij aan dat er wel voldoende aandacht voor en besef van het unieke karakter van de politiek/de raad moet zijn. Een gemeenteraad is niet zomaar te vergelijken met een verenigingsbestuur of andere organisaties, juist vanwege de politiek. Hierover worden de volgende opmerkingen gemaakt:

- Politiek is een spel om de macht, dat wordt ook in de raad gespeeld.
- Politiek is passie, dat kan op gespannen voet staan met zakelijk vergaderen.
- De raad is niet één geheel, maar bijvoorbeeld verdeeld in fracties en in oppositie en coalitie.
- Iedere vier jaar wordt een deel van het bestuur plotseling vervangen door verkiezingen.
- De voorzitter van de raad heeft verschillende rollen. Naast voorzitter van de raad is hij ook voorzitter van het college en presidium, lid van het college en burgemeester.
- Wethouders zijn belangrijk in de vergadering maar tegelijkertijd zijn zij slechts te gast.

Gedrag en vergadercultuur

Voor wat betreft de vergadercultuur hebben de fracties vooral op drie punten opmerkingen:

- *Samenwerking*: verreweg de meeste fracties vinden dat er meer samenwerking zou moeten zijn tussen college en raad en tussen coalitie en oppositie, twee fracties geven daarbij wel ook aan dat rolvastheid erg belangrijk is. Het besef van samen bestuur zijn wordt nu door veel fracties gemist, bovendien is er het gevoel dat mensen elkaar niet serieus nemen. Meerdere fracties pleiten voor een cultuur waarin meer samen aan goede voorstellen wordt gewerkt. Dit betekent meer ruimte voor het college om voorstellen na behandeling in de raad nog aan te passen aan wat er door raadsleden is ingebracht in die behandeling. Dit betekent ook een opener houding van college en raad richting elkaar. Nu zijn voorstellen vaak al zo dichtgetimmerd als ze in de raad komen, dat collegeleden alleen nog naar de raad komen om hun voorstel daar doorheen te loodsen en niet om van de raad te horen waar het nog beter kan of scherper moet. Binnen de raad zelf wordt een open houding en samenwerking ook gemist door verschillende fracties. Er is te weinig gesprek tussen fracties onderling en te veel vraag-antwoordspel met het college. De vergadering moet meer gericht zijn op het elkaar vinden en samen verder komen en minder op profileren en vliegen afvangen.
- *Sfeer*: doordat de raadsvergadering nu veel gebruikt wordt voor profilering op van tevoren ingenomen standpunten en op elkaar vliegen afvangen, vinden veel fracties de sfeer niet prettig. De vergaderingen voelen volgens sommige fracties vaak als een gevecht. De vergaderingen kosten daardoor veel negatieve energie, maar daar worden ook andere oorzaken voor benoemd. Bijvoorbeeld het op de man spelen en oud zeer van verkiezingsuitslagen.
- *Efficiëntie*: de meeste fracties vinden de vergaderingen onnodig lang duren, ze noemen daarbij verschillende oorzaken.
 - o Te breedspakig praten, te veel herhalen, maar ook overal iets over willen zeggen. Dit geldt zowel voor raadsleden als voor collegeleden. Nu krijgen collegeleden automatisch het woord na de eerste termijn van de raad, dat is niet altijd nodig.
 - o Stemverklaringen die eigenlijk geen stemverklaringen zijn. Stemverklaringen zijn korte opmerkingen waarmee duidelijk wordt gemaakt waarom een fractie of een persoon voor of tegen een voorstel stemt. Dit middel is vooral nuttig als een fractie of persoon afwijkt van een eerder gekozen (partij)lijn of wanneer een fractie bij de bespreking nog twijfelde en geen duidelijke lijn heeft aangegeven. Op dit moment worden stemverklaringen vaak gebruikt om nog eens een samenvatting te geven van het eerder gehouden betoog of de eerdere bespreking.

- Te veel vragen. De meeste fracties vinden dat de raadsvergadering nog te veel wordt gebruikt voor vragen die ook op een andere manier buiten de raadsvergadering beantwoord hadden kunnen worden. Sowieso worden er vaak in de vergadering nog want-to-knowvragen gesteld; vragen uit interesse, maar waarbij het antwoord geen invloed meer heeft op een standpunt of besluit. In de vergadering zou het alleen nog moeten gaan om need-to-knowvragen; vragen waarbij het antwoord nodig is om een goede afweging te maken. Veel fracties merken ook op dat vragen vaak herhaald worden. Deels komt dit doordat vragen slecht beantwoord worden. Maar deels komt dit ook doordat vragenstellers een antwoord niet willen accepteren omdat ze het er simpelweg niet mee eens zijn. Beide komen de vergadering niet ten goede.

Naast deze drie punten, noemen verschillende fracties nog andere aandachtspunten:

- De raad zou hoofd- en bijzaken beter moeten scheiden.
- De vergadering mag strakker voorgezeten worden, maar de deelnemers aan de vergadering moeten de rol van de voorzitter dan ook accepteren en zichzelf verantwoordelijk voelen voor hun eigen gedrag. Hierbij hoort ook het spreken via de voorzitter, dus 'Dhr. ... zegt net..., maar ik zou hem willen vragen...' en niet 'U zegt net..., maar dan vraag ik u...'.
- Het college moet vragen beter beantwoorden en voorkomen dat zij zelf verwarring creëert.
- De raad moet zich houden aan eerder genomen besluiten. Een raadsbesluit is een nieuwe werkelijkheid, ook als je zelf tegen dat besluit was. Op dit moment zeggen raadsleden vaak 'ik was er toen al tegen, dus ondanks het eerder genomen besluit ben ik er nu nog steeds tegen'. Dat is alsof je zou zeggen 'we hebben in dit land ooit besloten dat je niet door rood licht mag rijden, maar daar was ik toen tegen, dus ik doe het wel'.
- Raadsleden hebben een belangrijke rol en zij hebben daarbij horende belangrijke rechten. Raadsleden kunnen niet beperkt worden in hun rechten. Dus geen dingen verbieden, maar wel elkaar aanspreken op gedrag c.q. de manier waarop raadsleden hun rechten gebruiken.

Effectief vergaderen (zie bijlage)

Zeven van de acht fracties zien in het project 'Effectief vergaderen' een manier om aan de slag te gaan met verbetering van de vergadercultuur en gedrag. Eén fractie vindt dit te kinderachtig en doet dit liever niet, maar zal wel meedoen als de meerderheid dit wil.

Vergaderstructuur

In de huidige vergaderstructuur wordt vooral een vergadervorm gemist die ruimte kan bieden aan wat bij vergadercultuur wordt aangegeven. De meeste fracties willen een cultuur van gezamenlijk overleg en samen aan goede besluiten werken, maar in de praktijk is er vooral een cultuur van profilering en confrontatie of wordt dit in ieder geval zo ervaren door veel fracties. De meeste fracties hebben behoefte aan een vergadervorm waarbij open met elkaar gesproken kan worden over plannen en waarbij inwoners, deskundigen en ambtenaren ook gemakkelijk en volwaardig kunnen meepraten. Al pratend ontstaat bij één van de fracties de term 'raadstafel' voor deze vergadervorm. Deze raadstafel moet de plek zijn voor goede beeldvorming, het betrekken van inwoners bij besluitvorming en zinvolle onderlinge discussie. De raadstafel moet de voorbereiding op de raadsvergadering zijn en moet ervoor zorgen dat er in de officiële raadsvergadering alleen nog besluiten genomen hoeven worden. Dat betekent dat de raadsvergadering korter en minder belangrijk wordt en de voorbereidende raadstafel belangrijker. Voor de raadstafel zou er dan ook meer tijd genomen moeten worden, ten koste van de raadsvergadering. Eén besluitvormende raadsvergadering per maand moet voldoende zijn, zodat de rest van de maand de tijd kan worden besteed aan voorbereiding, dat wil zeggen: raadstafels waar beeldvorming, burgerparticipatie, verdieping en debat plaats vindt. Los van de term 'raadstafel' zijn verschillende fracties voorstander van deze aanpassing van de vergaderstructuur. Over de huidige tweewekelijkse raadsvergadering wordt onder andere door één van de fractie gezegd dat het nu te hijgerig is, de fractie heeft voortdurend het gevoel dat er geen ruimte is voor verdieping of 'gesprek met de samenleving'. De

fractie of fractieleden zouden wel meer de samenleving in willen, maar worden voortdurend in beslag genomen door de volgende raadsvergadering die er alweer aan zit te komen. Een andere fractie wil deze verandering graag omdat die fractie de inwoner meer en eerder ruimte wil geven in de vergaderingen, bovendien wil deze fractie in de voorbereiding graag ambtenaren aan tafel zodat voorstellen ook technisch (voor)besproken kunnen worden. De behoefte aan een raadstafel is het sterkst voor onderwerpen die vooral technisch ingewikkeld zijn, maar politiek niet zo zwaar. Gewezen wordt op bijvoorbeeld de behandeling van de afvalstoffenheffing in de raadsvergadering. Dit kostte veel tijd en had beter met woordvoerders aan een raadstafel voorbereid kunnen worden, zodat het in de raadsvergadering een hamerslag had kunnen zijn. Veel fracties noemen beeldvorming, kennis en deskundigheid voor de raad als aandachtspunt. Daarmee moet besluitvorming beginnen, volgens de meeste fracties, maar dat wordt tegelijkertijd ook gemist. Het gaat dan onder andere om het vinden van informatie (uit het verleden), het aan tafel hebben van externe deskundigen en het betrekken van inwoners.

Omdat de raadstafel iets nieuws is en niet alle partijen op voorhand overtuigd zijn van de voordelen hiervan, wordt er in sommige fracties een soort tijdelijk parallel systeem voorgesteld. Het oude systeem van bespreek- en besluitblok in de officiële raadsvergadering blijft bestaan en daarnaast wordt de raadstafel ingesteld. Het presidium bepaalt vervolgens of een onderwerp via het oude systeem behandeld moet worden of via de raadstafel. In eerste instantie zullen politiek zware onderwerpen vooral nog via het oude systeem worden gestuurd, terwijl lichtere technische onderwerpen via de raadstafel gaan. Maar gaandeweg, als de raadstafel zijn werking in de praktijk heeft bewezen, kunnen steeds meer onderwerpen via de raadstafel worden gestuurd.

Nog niet zo lang geleden is er een werkgroep vergaderstructuur en -cultuur (2014-2016) actief geweest die zaken heeft voorbereid die door de raad zijn vastgesteld op 12 juli 2016. Deze zaken zijn niet allemaal opgepakt of de raad houdt zich niet aan de uitvoering van een deel daarvan. Eén fractie roept dit in herinnering en wil graag dat dit alsnog opgepakt wordt. Sowieso vindt deze fractie dat er bij eventuele veranderingen eerst gekeken moet worden naar welke van onderstaande drie categorieën aan de orde is:

- A. Wat gaat er goed, wat willen we behouden?
- B. Wat is goed afgesproken, maar wordt niet goed uitgevoerd (dat willen we doorontwikkelen)?
- C. Wat gaat niet goed, wat willen we inruilen voor iets beters?

In categorie B valt bijvoorbeeld dat het in 2016 de bedoeling was om in de raadsvergadering meer ruimte te creëren voor opiniëren, dit is nooit uit de verf gekomen, het zou goed zijn om hier alsnog mee aan de slag te gaan. In het raadsvoorstel van 12 juli 2016 staat hierover onder andere het volgende:

- De input vanuit de gemeenteraad in het Bespreekblok wordt (door het college) meegenomen naar het Besluitblok waarmee op die manier een moment voor de gemeenteraad wordt gecreëerd om de besluitvorming te versterken.
- De werkgroep is van mening dat het stellen van technische vragen tijdens het daadwerkelijke debat tot een minimum beperkt moet worden, door het stellen van deze vragen vooraf. Daardoor kan de focus tijdens het debat ook daadwerkelijk op het bestuurlijk gedeelte worden gelegd.
- Het college hoeft niet in alle gevallen met zogeheten panklare voorstellen te komen. Er zijn voldoende onderwerpen die als een startdocument voorgelegd kunnen worden zonder daarbij vanaf het begin in het voorstel als gevraagd besluit een voorstel aan de raad wordt voorgelegd.

Deze punten worden op dit moment niet of nauwelijks in de praktijk gebracht.

In categorie B valt ook de raadsinformatieavond. Veel fracties zijn op dit moment niet tevreden over de raadsinformatieavonden. Eén fractie vergelijkt deze avonden met Tel Sell; de avonden worden door het college vooral gebruikt om een voorstel aan de man te brengen, volgens deze fractie. Er wordt ook diepgang en inhoud gemist en verschillende fracties zouden bij deze informatieavonden

meer in gesprek willen kunnen met inwoners en/of ambtenaren. Sowieso moeten de raadsinformatieavonden meer gebruikt worden om kennis van buiten naar binnen te halen. Hierover is in 2016 onder andere het volgende afgesproken:

- De wijze waarop de informatieavonden worden georganiseerd voor de raads- en steunfractieleden kunnen beter. De werkgroep opteert voor een vorm waarbij niet sec een technische toelichting op de besluitvorming later in de maand in de raad aan de orde is maar avonden met meer diepgang.

Over de huidige vergaderstructuur worden verder nog de volgende opmerkingen gemaakt:

- Ten minste één fractie mist een gezamenlijke nazit en denkt dat een nazit goed zou zijn voor de onderlinge verhoudingen. De fractie zou het prima vinden om de raad eerder, bijvoorbeeld om 19.00u, te beginnen en eerder te stoppen. Zo ontstaat er ook ruimte voor een nazit.
- Meerdere fracties zouden graag zien dat de vergaderingen eerder starten en stoppen (19.00u tot 22.00u), zij vinden het onzinnig om tot na 22.00u te vergaderen, omdat de aandacht zo laat verslapt.
- De besluitvorming is op dit moment te traag, volgens sommige fracties.
- De rol van de steunfractieleden is te beperkt, sommige fracties zouden deze een grotere rol willen geven.
- Het besluitblok aan het begin van de vergadering moet meer een echt hamerblok zijn.
- De mondelinge vragen moeten korter worden behandeld en ook echt terechte mondelinge vragen zijn, dus geen technische vragen over bijvoorbeeld verlichting die toevallig mondeling worden gesteld, maar ook buiten de vergadering hadden kunnen worden beantwoord.
- De meeste fracties vinden dat insprekers en de agendapunten waarop zij inspreken standaard vooraan op de agenda moeten worden gezet. Eén fractie vraagt de griffie om insprekers vooraf ook tips mee te geven:
 - o Neem van tevoren contact op met fracties
 - o Bezoek fracties
 - o Stuur de inspreektekst alvast rond

Presidium

Over het functioneren van het presidium zijn de fracties verdeeld. Er zijn twee fracties die het liefst een opsplitsing zouden willen zien in een agendacommissie en een fractievoorzittersoverleg. Eén van deze fracties vindt dat omdat er te veel 'geneuzeld' wordt in het presidium. Maar er zijn ook drie fracties die het presidium in de huidige vorm wel goed vinden functioneren. En één fractie vindt dat er vooral helderder afspraken moeten worden gemaakt over wat wel en niet besproken wordt in het presidium. Een andere fractie vindt dat het agenderen van stukken nog wel zakelijker en simpeler zou kunnen via een soort checklist:

- o Is het stuk klaar/volledig
- o Is het stuk overal geweest
- o Is de participatie afgerond
- o ...

De fracties willen in ieder geval graag dat de notulen van de presidiumvergaderingen rondgestuurd worden naar de hele raad, daarbij moet wel duidelijk aangegeven worden dat het om concept-notulen gaat.

Woordvoerdersoverleggen

Er is behoefte aan kort informeel overleg tussen collegeleden en woordvoerders over zaken die voor woordvoerders wel interessant zijn, maar die (nog) niet bedoeld zijn voor een openbare (raads)vergadering. De meeste fracties staan open voor de invoering van woordvoerdersoverleggen (zie provincie Drenthe).

Burgerparticipatie

Vrijwel alle fracties vinden dat de huidige inspraak in de raad niet goed functioneert. Verreweg de meeste fracties verstaan onder burgerparticipatie voor waar het de raad aangaat dat inwoners de gelegenheid krijgen om mee te praten over specifieke onderwerpen waarover de raad moet gaan besluiten. Meepraten gaat daarbij verder dan het huidige inspreken, het moet betekenisvoller en eerder gebeuren. Sommige fracties vinden dat de raad ook op pad moet om inwoners in de dorpen op te zoeken. Daar zou de raad naast geagendeerde onderwerpen ook in gesprek moeten met inwoners over andere onderwerpen, die inwoners zelf aandragen. Andere fracties vinden dat niet nodig of geloven niet dat inwoners daarop zitten te wachten. Weer een andere fractie vindt dat burgerparticipatie ophoudt bij het stemrecht eens in de vier jaar en het inspraakrecht in raadsvergaderingen. Andere participatie moet via fracties, individuele raadsleden, het college en de organisatie verlopen. Door verschillende fracties worden verder nog de volgende opmerkingen meegegeven:

- Let op voor piepcultuur
- Zorg voor goed verwachtingenmanagement
- Maak bijvoorbeeld vooraf duidelijk dat niet altijd iedere mening even zwaar telt
- Zorg voor goede informatie aan en kennis bij deelnemers
- Er moet een open sfeer van vertrouwen zijn
- Doe meer met Right to Challenge in Tynaarlo
- Gebruik participatietraject in Zuidlaren om van te leren
- Trek voor burgerparticipatie samen op als raad en college
- Zorg na afloop voor terugkoppeling aan deelnemers

Training

Bij verschillende fracties is er behoefte aan training, het gaat dan vooral om basiszaken zoals:

- Rolverdeling binnen gemeentebestuur
- Gemeentefinanciën
- Ruimtelijke ordening
- De waarde van een raadsbesluit
- Gemeentelijke organisatie (overzicht/rondleiding)
- Staats- en bestuursrecht
- Instrumenten van de raad en het gebruik daarvan

Tot slot

Tijdens de fractieronde zijn verder nog de volgende opmerkingen gemaakt:

- Verspreid de gemeentepagina (incl stuk over de raad) (en de livestream naar de raadsvergadering) via social media.
- Verspreid onderwerpen beter over de agenda's (niet de ene week een agenda tot middernacht en de andere week tot 21.00u). Maak een reservelijst van onderwerpen die nog kunnen worden opgepakt als de vergadering (onverwacht) vroeg klaar is.

BIJLAGE 2

Voorstel effectief vergaderen

Ieder raadslid, van ervaren rot tot jonge hond, ergert zich van tijd tot tijd aan de manier waarop we vergaderen. Natuurlijk, sommige dingen horen er gewoon bij. Maar er gebeuren tijdens raadsvergaderingen ook genoeg dingen die niet nodig, maar wel storend zijn. Meestal zijn die dingen ook nog eens tijdrovend en dat terwijl we onze tijd wel beter kunnen gebruiken. Het zou dus goed zijn om hier iets aan te doen. Niet met zweverige plannen, maar met concrete acties. Hieronder een korte beschrijving van hoe dit zou kunnen:

Doel: Door effectief vergaderen onze tijd beter benutten.

Probleem: Negentig procent van de vergadertijd besteden we aan besprekingen die geen concreet resultaat opleveren voor de inwoners van Tynaarlo. Onder concreet resultaat verstaan we bijv.:

1. Het wijzigen van voorstellen
2. Kaders stellen voor beleid
3. Problemen of fouten in de uitvoering van beleid ontdekken en corrigeren
4. Zaken verhelderen die niet op een andere manier of ander moment verhelderd hadden kunnen worden

Die negentig procent van onze tijd besteden we dus niet aan bovenstaande, bijvoorbeeld omdat:

1. We aanwezig zijn bij vergaderingen waarbij we zelf niet het woord voeren
2. We vergaderingen gebruiken om vragen te stellen die ook buiten vergaderingen gesteld en beantwoord hadden kunnen worden
3. We vergaderingen gebruiken om onze partijstandpunten neer te zetten en niet om met elkaar een voorstel te bespreken
4. We onnodig elkaar of de inhoud van stukken herhalen tijdens vergaderingen.

Naast al deze zaken is het belangrijk dat iedereen die dat wil raadsvergaderingen kan volgen en begrijpen. Daarvoor is het belangrijk om terughoudend te zijn met moeilijke taal, afkortingen en vaktermen.

Oplossing: We kunnen urenlang denken en praten over de beste manieren om onze vergaderingen beter te maken, zodat deze minder tijd kosten. Maar het beste kunnen we direct dingen gaan uitproberen. Simpele, concrete dingen. Wat werkt, kunnen we vervolgens eventueel vastleggen in het Reglement van Orde. Wat niet werkt, gooien we weer weg.

Hoe (zie ook volgende pagina): Hoe kunnen we nu het makkelijkst en snelst zaken gaan uitproberen. We willen geen lange procedure met allerlei werkgroepen en overleggen. We willen concrete acties. Het voorstel is als volgt: samen met het presidium wordt een lijst van mogelijke verbeterpunten opgesteld, hieruit worden er vijf gekozen. Vervolgens wordt een aantal raadsvergaderingen achter mekaar steeds geëxperimenteerd met de verbeterpunten en tot slot worden de verbeterpunten geëvalueerd en eventueel toegevoegd aan ons Reglement van Orde.

Zie volgende pagina voor procedure

Voorgestelde procedure 'Verbeterpunten effectief vergaderen'

1. Er wordt een lijst van vijf verbeterpunten opgesteld.
2. In de eerstvolgende raadsvergadering wordt het eerste verbeterpunt van de lijst uitgetest in de praktijk
3. Hiervoor komt er een vast agendapunt aan het begin van de vergadering: 'verbeterpunt effectief vergaderen'
4. Dit verbeterpunt is in feite een ordevoorstel waarmee de raad instemt
5. De voorzitters proberen tijdens de raadsvergadering zo veel mogelijk te letten op naleving van het verbeterpunt van die avond
6. In de volgende raadsvergadering wordt het tweede verbeterpunt van de lijst uitgetest volgens bovenstaande methode (2 t/m 5)
7. Na alle verbeterpunten getest te hebben, schrijft het presidium een korte evaluatie waarin wordt aangegeven welke verbeterpunten volgens het presidium wel een goed effect op de vergaderingen hadden en welke niet
8. Deze evaluatie wordt besproken in de fracties
9. Na de bespreking in de fracties besluit het presidium per verbeterpunt over het vervolg (bijvoorbeeld opnemen in het Reglement van Orde)
10. Bovenstaande kan vervolgens herhaald worden met weer nieuwe verbeterpunten, op die manier wordt de raad zelflerend en de raadsvergadering steeds verder verbeterd